

Kulturdepartementet

postmottak@kud.dep.no

Fetsund, 24. juni 2015

Innspill til ny åndsverklov

1. Innledning og oppsummering

Det vises til innspillseminar den 9. juni 2015 om revisjon av åndsverklvgivningen der Kabel Norge var invitert til å komme med innspill. Kabel Norge vil benytte anledningen til å utdype de synspunkter Kabel Norge ga uttrykk for i møtet skriftlig.

Kabel Norge er bransjeorganisasjonen for de kommersielle kabel-TV-operatørene i Norge. Foreningen har 23 medlemmer lokalisert over hele landet. Kabel er Norges største plattform for distribusjon av TV-kanaler, og Kabel Norges medlemmer har samlet over 950.000 abonnenter.

Etter Kabel Norges syn er behovet for revisjon av åndsverklvgivningen særlig knyttet til to forhold. For det første har åndsverkloven som er fra 1961, blitt endret en rekke ganger. Det har medført at loven nå er blitt uoversiktig og vanskelig tilgjengelig. Det er behov for en betydelig lovteknisk opprydning.

For det annet har det vokst frem en medie- og underholdningsindustri som sysselsetter åndsverksarbeidere og som finansierer og distribuerer innhold på en helt annen måte enn i 1961. Dagens åndsverklov tar ikke tilstrekkelig høyde for denne kommersielle utviklingen.

Etter Kabel Norges oppfatning bør Kulturdepartementet ved revisjon av Åndsverkloven:

- Legge til rette for at rettigheter enkelt og effektivt kan overdras for kommersiell utnyttelse gjennom individuelle avtaler
- Lovfeste at rettigheter skapt i arbeids- og oppdragsforhold overdras til arbeids- eller oppdragsgiver
- Forsterke de eksisterende regler for presumpsjon av rettighetsovergang ved innspilling og produksjon av filmverk
- Innføre en adgang til "fair use" av verk der avgjørende grunner ikke taler mot det og partene forhandler eller tvister om vederlagsutmåling
- Innføre forpliktelser for kollektive forvaltningsorganisasjoner som begrenser adgangen til å misbruke dominerende forhandlingsposisjoner, f. eks. plikt til å inngå lisensavtale på rimelige vilkår basert på objektive kriterier

Kulturdepartementet bør ikke:

- Innføre nye kollektive klareringsordninger eller uoverdragelige rettigheter/krav på vederlag
- Innføre regler om snudd bevisbyrde eller utvidelse av spesialitetsprinsippet

Åndsverkloven skal balansere rettighetshavernes interesser mot allmennhetens og brukernes interesser. Disse hensynene er likeverdige. For at åndsverk skal kunne formidles til publikum gjennom kommersielle kanaler, og slik både sikre opphavsmenn og øvrige rettighetshavere et økonomisk utkomme av sin virksomhet og det norske folk god tilgang til kultur- og underholdningstjenester, må åndsverkloven legge til rette for en effektiv rettighetsklarering og vederlagsfastsettelse. Dette gjelder særlig audiovisuelle produksjoner som både skapes og formidles til allmennheten gjennom samarbeid mellom mange aktører. De som finansierer produksjon og distribusjon av norsk innhold, må få overdratt de rettigheter som er nødvendige for at innholdet kan distribueres til allmennheten som forutsatt. Innføring av nye, kollektive lisensieringsordninger på det audiovisuelle området slik rettighetshaversiden har tatt til orde for, vil kunne føre til redusert privat finansiering av nytt norsk innhold.

Nevnte synspunkter vil bli utdypet nedenfor.

2. Produksjon og distribusjon av audiovisuelt innhold

2.1 Finansiering av audiovisuelt innhold

Digitalisering og konvergens har medført at norske forbrukere i dag vil ha tilgang til audiovisuelt innhold hvor og når de vil, på ulike skjermer og via ulike plattformer. Alle disse nye utnyttelsesmåtene dekkes av åndsverklovens enerettigheter, men med de generelle unntak bl.a. for privat bruk. Det åndsverkloven *ikke* tar tilstrekkelig høyde for, er at åndsverk i dag, og i hvert fall på det audiovisuelle området:

- 1) Skapes i samarbeid mellom flere (og ikke av "enkeltstående" kunstnere),
- 2) skapes på bestilling i et arbeids- eller oppdragsforhold, og
- 3) er finansiert av produsenter, kringkaster og distributører.

Verdien av det arbeid og/eller skapende innsats som de medvirkende har bidratt med i produksjonen, er uløselig knyttet til de økonomiske rettighetene til verket som åndsverkloven gir. Den enkelte opphavsmann har som følge av finansieringen nevnt ovenfor, fått lønn eller annet honorar som kompensasjon for sin virksomhet. Det er derfor en produsent, kringkaster og distributør som bærer hele den økonomiske risikoen for om det audiovisuelle verket lykkes kommersielt eller ikke. De rettferdighets- eller rimelighetshensyn som tradisjonelt har begrunnet åndsverklovens sterke beskyttelse av den originære opphavsmanns rettigheter (belønningssynspunktet og vernet mot "free riders"), har dermed ikke tilsvarende relevans innenfor kommersiell audiovisuell innholdsproduksjon og -distribusjon som på andre områder.

Den samfunnsøkonomiske begrunnelse for opphavsretten som legger vekt på skape incentiver for kulturell produksjon og distribusjon, tilsier at åndsverkloven må ivareta hele verdikjeden, ikke bare originære rettighetshavere. Åndsverkloven må legge til rette for at rettigheter kan klareres på en effektiv måte gjennom hele verdikjeden fra opphavsmann helt frem til seer/sluttbruker. Kun slik kan incentivene til å investere i produksjon og distribusjon av norsk innhold ivaretas.

En ensidig fokusering på den enkelte kunstners økonomi, slik som i Moe Skarstein rapporten av 28. januar 2015, blir for snever. Det er for Kabel Norges også uklart i hvilken grad rapporten har skilt mellom økonomien til de opphavsmenn og utøvere som rent faktisk medvirker i kommersielle audiovisuelle produksjoner eller mer generell kunstnerøkonomi. Utvalget har i sitt arbeid og i sine konklusjoner tilsynelatende ensidig fokusert på synspunkter og bidrag fra originære rettighetshavere og deres representanter, og har ikke holdt møter med kommersielle aktører innenfor det audiovisuelle området. Rapporten er heller ikke sendt på høring til slike kommersielle aktører. Når det gjelder vederlag for opphavsrett, fokuserer rapporten

på rettighetsvederlag som forvaltes gjennom kollektive forvaltningsorganisasjoner, og ikke individuelle vederlagsbetalinger innenfor det audiovisuelle området.

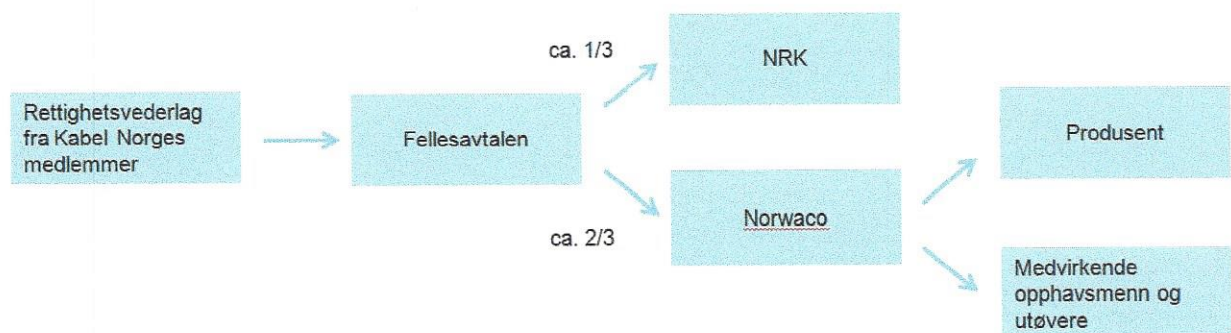
De kommersielle kringkasterne (TV 2, Discovery og MTG) investerer mellom 1,5 og 2 milliarder kroner i året på norske produksjoner. Dette er vederlag som betales for de opphavsrettslige rettigheter til produksjonene. Slike individuelle opphavsrettsvederlag har således adskillig større praktisk betydning for økonomien til kulturarbeidere i audiovisuell sektor enn kollektive lisensieringsordninger.

De inntekter som de kommersielle kringkasterne bruker for å finansiere norsk innholdsproduksjon, stammer dels fra reklameinntekter og dels fra distribusjons-/abonnementsinntekter fra tv-distributørene (både for lineær og on-demand distribusjon til seerne). Betalingene fra distributør til de kommersielle kringkasterne, er nettopp betaling for de opphavsrettslige rettighetene til innholdet. Kabel Norges medlemmer betaler flere hundre millioner årlig for rettigheter til distribusjon av de kommersielle kanalene med norskprodusert innhold. Avtalene sikrer finansiering over tid og det stilles krav til kanalens innhold. Distributørene er således en sentral bidragsyter når det gjelder finansiering av norsk innholdsproduksjon. Påstandene fra rettighetshaverhold om at distributører utnytter åndsverk uten at rettighetshaver får godtgjørelse for dette, savner faktisk grunnlag.

Den kommersielle verdikjeden kan illustreres på følgende måte:

Til sammenligning kan verdikjeden for den kollektive forvaltningen av rettigheter gjennom Fellesavtalen som for så vidt gjelder norsk innhold, kun gjelder NRKs kanaler, illustreres slik.

Distributørens økonomiske bidrag gjennom den kommersielle verdikjeden har større betydning for sysselsetting i audiovisuell sektor og produsenters, opphavsmenn og utøveres økonomi enn de vederlagsbetalinger som distributørene foretar gjennom den kollektive forvaltningen av rettigheter. I motsetning til den kollektive forvaltningen bidrar den kommersielle finansieringen dessuten direkte til å skape nytt norsk innhold.

Kabel Norge ser med bekymring på at det hittil er rettighetshaversiden som er gitt anledning til å sette dagsorden for Kulturdepartementets arbeid med ny åndsverklov, herunder gjennom forslagene om å styrke opphavsmannens rettigheter ved utnyttelse av såkalt "tredjepart" og/eller uoverdragelige rettigheter til "sekundærbruk" jf nedenfor. Så langt Kabel Norge er kjent med, er det ikke vurdert hvordan dette vil påvirke øvrige aktørers incentiver til å investere i produksjon og distribusjon av norsk innhold.

Kabel Norge vil advare departementet mot å foreslå endringer i åndsverkloven som kan redusere slike incentiver. Det er påpekt i Filmmeldingen at:

"Norske distributører og TV-selskaper har tradisjonelt sett utgjort de viktigste private investorene i norsk film- og tv-produksjon.

[..]

Som det fremgår av tabell 3.1 utgjør forhåndssalg til norske tv-selskaper den viktigste finansieringskilden for dokumentar- og tv-produksjonsselskaper. Forhåndssalget til norske tv-kanaler dekker inn henholdsvis om lag 86 pst. og 42 pst. av de samlede produksjonskostnadene til norske tv- og dokumentarproduksjoner. Ved forhåndssalg overføres risikoen til tv-selskapene. Det fremgår av tabell 3.1 at for tv-produksjoner er de kommersielle tv-selskapene en langt viktigere finansieringskilde enn NRK."¹

Det må følgelig ikke innføres nye regler i åndsverkloven uten at de praktiske, kommersielle konsekvensene av dette er nøye utredet.

2.2 Internasjonalisering og piratering

Digitaliseringen har ført til at medie- og underholdningsindustrien i mye større grad enn tidligere er blitt internasjonal. Norske TV-seere har i dag totalt tilgang til ca. 150 TV-kanaler, hvorav ca. 80 % sendes fra utlandet. Selv norske og norskspråklige kanaler består i stor grad av utenlandsk innhold. Kringkasterne har vanskeligheter med å møte kravene til europeisk programinnhold til tross for at brorparten av investeringene brukes på innkjøp av norsk innhold.

¹ Meld. St. 30 (2014-15) "En framtidrettet filmpolitikk" side 20-21, jf også rapporten fra Ideas2evidence "Økonomien i den norske film- og tv-produksjonsbransjen 2014"

Samtidig øker konsumet av film og serier via Internett. Ifølge Film & Kino har 46 % av norske husholdninger tilgang til et abonnementsbasert strømmeabonnement.² Her er det internasjonale aktører, f.eks. Netflix, som dominerer. Innholdet er i hovedsak produsert i USA.

Norsk innhold har et mer begrenset marked enn anglo-amerikansk innhold. Kostnadene sett i sammenheng med markedspotensialet er høye sammenlignet med utenlandsk innhold. En annen ulempe for norsk innhold er at utenlandsk innhold alltid selges fullklart,³ mens det som det vil bli redegjort for i punkt 2.3 nedenfor, har oppstått en rekke vanskeligheter når det gjelder rettighetsklarering for så vidt gjelder norsk innhold de senere år.

EU-kommisjonen har i sin Digitale Agenda fra 6. mai i år, gitt uttrykk for at den arbeider med å modernisere og ytterligere harmonisere opphavsretten i Europa, begrense geoblocking og legge forholdene til rette for pan-europeiske innholdstjenester ved å bedre forholdene for grenseoverskridende tilgang til lovlig ervervede innholdstjenester. Parallelt har Kommisjonen lansert flere sektorundersøkelser knyttet til hvorvidt territoriell lisensiering av audiovisuelt innhold er forenelig med konkurransereglene. Etter Kabel Norges oppfatning er det liten tvil om at disse tiltakene vil føre til en ytterligere internasjonalisering og økt konkurransepress fra store internasjonale aktører både innen innholdsproduksjon og – distribusjon. Dette kan sette ytterligere press på norsk innhold.

Samtidig fortsetter pirattjenester å yte et betydelig konkurransepress på lovlige tjenester. Stadig nye pirattjenester kommer til. For tiden er blant annet pirattjenesten Popcorn Time aktuell. Ifølge TNS Gallup har denne tjenesten på svært kort tid blitt blant de største strømmetjenestene i Norge med en stor andel unge brukere.

For lovlige innholdstjenester, reiser pirattjenester to sentrale kommersielle utfordringer. Pirattjenester er gratis og presser prisene og betalingsviljen i sluttbrukermarkedet. Samtidig blir nytt attraktivt innhold ofte raskere og enklere tilgjengelig på pirattjenester enn på lovlige tjenester. Dette skyldes både rettighetsbegrensninger, manglende effektivitet i rettighetsklareringen og rettighetsvinduer.

Musikkrettighetshavernes bidrag til klarering av rettigheter for strømmetjenestene Spotify og Wimp reduserte piratmarkedet vesentlig innen musikk. Rettighetshaverne til film- og TV-serier har tilsvarende muligheter knyttet til ulovlig nedlasting og

---

² Film & Kino 2015 "Filmopplevelser for 3,4 milliarder"

³ Med unntak for visse musikkrettigheter

strømming av audiovisuelt innhold, men det forutsetter vilje til å bidra til effektiv klarering på kommersielle vilkår.

Kabel Norge mener at en moderne åndsverklov må være tilpasset den økonomiske virkeligheten. Åndsverkloven skal skape incentiver til å investere i norsk innholdsproduksjon og – distribusjon, ikke ensidig sikre originære opphavsmenn høyest mulig vederlag. Bare slik kan loven sikre at det norske folk får tilgang til godt norsk innhold på en fleksibel og lovlig måte samtidig som norske skapende kunstnere kan sikres et rimelig utkomme av sin virksomhet.

Hvis loven ikke tar hensyn til interesser i hele verdikjeden, kan resultatet bli at forbrukerne velger alternativene: Lovlig utenlandsk innhold levert online av utenlandske leverandører eller pirattjenester. Erfaring viser at det mest effektive virkemiddel mot piratering er gode, lovlige tjenester.

3 Kommersielle utfordringer ved rettighetsklarering

All kommersiell, audiovisuell innholdsproduksjon og -distribusjon i så vel Norge som internasjonalt, bygger på en forretningsmodell som forutsetter at produsenten klarer alle aktuelle utnyttelsesmåter med de medvirkende, og så lisensierer og mottar vederlag for disse rettighetene fra senere omsetningsledd. Når rettighetsklarering innen det audiovisuelle området de senere år har vært preget av konflikt her i landet, skyldes det, slik Kabel Norge ser det, flere parallelle tiltak fra rettighetshavernes side der nevnte forretningsmodell utfordres.

- Rettighetshaverne bruker de muligheter åndsverkloven gir, til å segmentere rettighetene på maksimal måte. Teknologiskifter og andre endringer i måten innholdet distribueres eller konsumeres på, krever ifølge rettighetshaverne nye samtykker og vederlag. Ytterligere klarering og vederlag kreves for utnyttelse som representerer alternative måter å konsumere innholdet på. En TV-seer som velger å se et TV-program via en start-forfra funksjon, ser ikke det samme programmet "live" via lineær kringkasting. For Kabel Norges medlemmer er dette reelt sett et krav om dobbeltbetaling.
- Kabel Norge har observert systematiske forsøk fra rettighetshaversiden på å omgå eksisterende finansierings- og forretningsmodeller ved at rettighetshaverorganisasjoner instruerer sine medlemmer om å nekte lisensiering av rettigheter til helt alminnelige utnyttelsesmåter slik disse tidligere har gjort. Dette gjelder for eksempel distribusjon av kringkastingsinnhold via "tredjemenn" slik som Kabel Norges medlemmer. Tilnærmet alle norske TV-hushold mottar sine TV-tjenester via en slik "tredjemann" hvorav omtrent halvparten via Kabel Norges medlemmer. Dersom slike rettigheter holdes tilbake må kringkaster/produsent nødvendigvis betale mindre i individuelle vederlag til

de rettighetshavere som holder tilbake slike rettigheter da disse rettighetene må betales for på et senere tidspunkt.

- Vi ser også flere tiltak i retning av å kollektivisere og monopolisere rettighetsforvaltningen. Dette gjøres for eksempel ved at den enkelte rettighetshaver, gjennom medlemsvilkår eller lignende, må overlate en eksklusiv rett til å forvalte samtlige av medlemmets opphavsrettigheter til medlemsorganisasjonen. På den måten fratras den enkelte rettighetshaver mulighet til selv å disponere over egne rettigheter gjennom individuelle avtaler. Ved å forene lisensiering av enerettighetene til ulike verk, begrenses konkurransen og det skapes monopolposisjoner som gir grunnlag for misbruk av forhandlingsposisjoner.

Konsekvensen av tiltakene som utfordrer eksisterende forretnings- og finansieringsmodeller, er at innholdsklarering blir ineffektivt, tidkrevende og i seg selv kostnadskreven. Norsk innhold blir ikke lansert i nye tjenester, eller er i beste fall forsinket, og er mindre tilgjengelig enn utenlandsk innhold. Start-over og catch-up tjenester har eksempelvis vist seg vanskelig å få på plass for NRKs kanaler, men slike tjenester har kunnet klareres for utenlandske kanaler.

Kabel Norges medlemmer har ønske om å distribuere godt norsk innhold, men nevnte forhold fører til at det blir vanskeligere og mindre attraktivt å distribuere norsk innhold.

4 Effektiv rettighetsklarering og vederlagsfastsettelse

4.1 Ingen nye kollektive lisensieringsordninger

Svaret på utfordringene nevnt over er *ikke* å etablere nye lovbaserte kollektive lisensieringsordninger med uoverdragelige rettigheter til såkalt "sekundærbruk". Det er flere årsaker til dette:

4.1.1 Begrepet "sekundærbruk" er uklart

Kabel Norge vil innledningsvis påpeke at begrepet "sekundærbruk" ikke er entydig. Kabel Norge har observert at enkelte rettighetshavere ønsker å definere begrepet slik at det i praksis dekker tilnærmet alle måter innhold formidles til forbrukere på. I avtaler brukes imidlertid begrepet ofte generelt om utnyttelsesmåter som ligger utenfor det partene har til hensikt å bruke innholdet til, men som kanskje likevel kan bli aktuelt. Dette er således et fleksibelt begrep, og betydningen vil kunne variere mellom ulike produksjoner og over tid. Dersom nærmere angitte bruksmåter gjennom lov defineres som sekundærbruk, vil det kunne påvirke hvordan tjenester utformes og hvordan distribusjon av innhold vil foregå fremover på en uheldig måte. Slik lovgivning vil kunne virke konkurransevridende og favorisere visse teknologier

og overføringsmetoder fremfor andre og dermed begrense hvilke tjenester som blir tilgjengelig i markedet.

4.1.2 Svekket investeringsvilje

Innføring av nye kollektive lisensieringsordninger vil kunne svekke de incentiver de kommersielle aktørene har til å investere i produksjon og distribusjon av norsk innhold. Dersom det innføres begrensninger i adgangen til å disponere over rettigheter til såkalt tredjemansdistribusjon gjennom individuell avtale, vil den som investerer i norsk innhold i praksis ikke kunne disponere over innholdet ved å lisensiere nevnte rettigheter til en distributør, f. eks. Kabel Norges medlemmer. Det vil redusere de rettighetsvederlag som betales fra slik distributør til innholdsleverandør, f. eks. kringkaster. Slik reduseres kringkasters evne og vilje til å investere i nytt norsk innhold.

4.1.3 Dobbelbetaling

Særlig for utenlandsk innholds del, vil en generell anvendelse av en bestemmelse om uoverdragelige rettigheter innen det audiovisuelle område, føre til dobbeltbetaling. Alle internasjonale rettighetsavtaler til audiovisuelt innhold bygger, som redegjort for i punkt 3 over, på at relevante rettigheter til distribusjon av innholdet er klarert "at source". I f. eks. USA, klareres opphavsrettigheter i audiovisuelle produksjoner for internasjonal bruk på relevante plattformer gjennom "work-for-hire"-klausuler.

Internasjonale kontrakter vil ikke ta høyde for en norsk særregulering, og vederlagsnivået i disse kontraktene vil derfor fortsatt avspeile at rettighetene er klarert. Dersom det som følge av nye regler i norsk rett må betales for slike rettigheter f. eks. til en kollektiv forvaltningsorganisasjon, fordi rettighetene gjøres uoverdragelige eller regelen ufravikelig, er den praktiske konsekvensen at de samme rettighetene blir kompensert for to ganger. En slik dobbeltbetaling kan føre til at utgiftene blir belastet norske forbrukere gjennom høyere priser. Majoriteten av innholdet i så vel norske som utenlandske kringkastingskanaler og innholdet i de strømmetjenester som tilbys i det norske markedet er av utenlandsk, og særlig amerikansk, opprinnelse. Dette er derfor et praktisk viktig forhold som departementet må vurdere nøye før det eventuelt innføres nye kollektive lisensieringsordninger.

4.1.4 Svekket konkurranse

Dersom det skal innføres nye kollektive lisensieringsordninger som overlater til en forvaltningsorganisasjon eksklusivt å forvalte rettigheter som tidligere har vært lisensiert individuelt, skapes rettighetsmonopol der det tidligere har vært konkurranse. Tilsvarende avtalte samarbeid mellom næringsdrivende vil normalt være i strid med konkurranselovens forbud mot konkurransebegrensende salgssamarbeid. I tillegg vil en slik kollektiv forvaltning føre til etablering av en dominerende forhandlingsposisjon med risiko for misbruk av denne

forhandlingsposisjonen til skade for norske forbrukere. Innføring av slike kollektive lisensieringsordninger krever utredning av de samfunnsøkonomiske og konkurranseøkonomiske konsekvenser.

4.1.5 Riktig allokering av vederlagsbetalinger

For Kabel Norge er det prinsipielt viktig at det er de rettighetshavere som rent faktisk bidrar til å skape attraktivt innhold for distribusjon til norske forbrukere, som også mottar vederlag for bruken. Vederlag bør kanaliseres til de som faktisk medvirker i de audiovisuelle produksjoner medlemmene distribuerer. Korrekt fordeling av vederlag i henhold til faktisk bruk er også et sentralt hensyn bak CRM-direktivet som skal implementeres i norsk rett.⁴ I den grad departementet ønsker å innføre generelle økonomiske støtteordninger for kunstnere eller audiovisuelle produksjoner som kan være kulturelt viktige, men ikke har et kommersielt potensial, må dette gjøres ved hjelp av andre tiltak enn gjennom generelle endringer i åndsverkloven.

Etablering av nye kollektive forvaltningsordninger er utfordrende i forhold til at rettighetshaver skal få kompensasjon for *bruken* av sitt verk. Dette gjelder særlig innen det audiovisuelle området hvor det er en stor mengde verk som kontinuerlig distribueres. Ved kollektiv klarering går deler av vederlaget med til administrasjon, og det blir også rent praktisk vanskeligere å fordele vederlag til den enkelte rettighetshaver ut fra faktisk bruk. Ved den kollektive forvaltningsordning man allerede har innen det audiovisuelle området (dvs. for videresending), skjer fordelingen så langt Kabel Norges kjenner til, ikke ut fra faktisk bruk av det enkelte verk. I henhold til Norwacos årsrapport fra 2014 ble i underkant av 14 millioner kroner fordelt til utenlandske rettighetshavere (Kabel Norge antar i hovedsak Copydan, Copyswede og Agicoa), mens ca. 73 millioner fordeles blant Norwacos medlemsorganisasjoner. En slik fordeling kan synes noe overraskende om man ser på andelen av utenlandsk innhold i de kanaler som klareres gjennom Norwaco. Det er vanskelig å få innsyn i hvordan de ulike organisasjonene både i Norge og utlandet deretter fordeler midlene, men det er Kabel Norges inntrykk at i hvert fall deler av midlene går til administrasjon av organisasjonene (dvs. at man får administrasjonskostnader i minst to ledd, dvs. både hos Norwaco og den enkelte organisasjon) og mer eller mindre generelle vederlags- og eller stipendordninger.

Klarering gjennom individuelle avtaler er den klareringsmåte som best ivaretar hensynet til korrekt fordeling av vederlag i henhold til faktisk bruk.

4.2 Vederlagsfastsettelse

---

⁴ Direktiv 2014/26/EU av 26. februar 2014 on collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in musical works for online use in the internal market Artikkel 13 jf fortalens punkt 26

Kabel Norge vil understreke at man selvsagt er enig i at opphavsmenn skal ha rimelig vederlag for sin innsats. Dette følger allerede av gjeldende rett, men er ikke lovfestet i nåværende åndsverklov. Kabel Norge er positiv til at dette prinsippet lovfestes. Det er imidlertid avgjørende at det presiseres at vederlagsfastsettelsen tar hensyn til rettighetenes kommersielle verdi og den kommersielle sammenheng vederlaget skal fastsettes i. Dette innebærer blant annet at:

- Den som bærer investeringsrisikoen må gis anledning til å få avkastning på sin investering
- Alle ledd i verdikjeden, ikke bare rettighetshaverne, må få en rimelig andel av de inntekter som skapes
- Vederlagsfastsettelse må ta utgangspunkt rettighetenes økonomiske verdi sett i sammenheng med konkurranseforholdene i markedet og om utnyttelsen utløser noen ytterligere betalingsvillighet hos sluttbrukerne.

4.3 Effektiv rettighetsklarering

Det er etter Kabel Norges oppfatning sentralt at åndsverkloven legger til rette for en enkel og effektiv rettighetsklarering. Hele verdikjeden i en utnyttelse av det audiovisuelle verket må kunne klareres under ett. Dette er særlig aktuelt for audiovisuelle verk og andre samleverk. Følgende forhold vil etter Kabel Norges oppfatning være sentrale ved en revisjon av åndsverklvgivningen:

1. En ny åndsverklov må fortsatt basere seg på et prinsipp om opphavsrettslig avtalefrihet, og ikke underminere denne ved innføring av ytterligere tvungne, kollektive lisensieringsordninger. Lisensiering av opphavsrettigheter må, der det er mulig, fortsatt skje gjennom individuelle avtaler. Kun slik kan loven legge til rette for nødvendig fleksibilitet og tilpasning til nye teknologier og tjenester, samt sikre at den enkelte rettighetshaver som konkret har medvirket i en audiovisuell produksjon får vederlag for sin innsats.
2. En utvidelse av spesialitetsprinsippet/snudd bevisbyrde-regel som enkelte rettighetshavereorganisasjoner har tatt til orde for, bør *ikke* innføres. En slik regel er i strid med alminnelige rettsprinsipper om at den som mener å ha et krav, har bevisbyrden for dette. En rettighetshaver som mener å ha rettigheter i behold, er den som faktisk er nærmest til å kunne dokumentere sitt krav. Ved masseklarering av innhold slik man har innen audiovisuell sektor, vil en snudd bevisbyrde-regel føre til betydelige administrasjonskostnader og risiko for dobbeltbetaling.
3. Det er avgjørende at åndsverkloven ikke skaper eller foranlediger usikkerhet om hvilke rettigheter som er å anse overdratt i arbeids- og oppdragsforhold. Utgangspunktet i norsk opphavsrett har vært at en arbeidsgiver vinner den

rett over åndsverket som er nødvendig og rimelig for at arbeidsavtalen skal nå sitt formål. For dataprogrammer er en lignende regel nedfelt i åndsverkloven § 39g. På tilsvarende måte er utgangspunktet i norsk rett at rettigheter skapt i oppdragsforhold, overdras til oppdragsgiver i den utstrekning det er nødvendige for oppfyllelse av oppdragsavtalens formål. Regler om at rettigheter skapt av arbeids- og oppdragstakere under utførelsen av oppgaver som omfattes av arbeidsforholdet eller oppdragsavtalen går over til arbeids- eller oppdragsgiver, bør lovfestes.

4. For at filmverk skal kunne distribueres til et større publikum, er det avgjørende at rettigheter samles og at det gjøres klart hva en overdragelse innebærer. Det bør innføres generelle regler for presumsjon av rettighetsoverdragelse ved innspilling og produksjon av audiovisuelle produksjoner. Herunder bør den eksisterende presumsjonsregelen i åndsverkloven § 39f annet ledd for filmverk, utvides til filmmanuskript, musikkverk og regi.
5. Det bør innføres en adgang til "fair use" av verk der avgjørende grunner ikke taler mot det og partene forhandler eller tvister om vederlagsutmåling eller et flertall av rettighetshaverne til et verk samtykker i bruken. En slik adgang bør for eksempel kunne benyttes i situasjoner der det er flere rettighetshavere til et verk, og den aktuelle utnyttelsen er ønsket av øvrige rettighetshavere, eller der det ikke er tvist om at det skal betales et vederlag, men kun om vederlagets størrelse. Slik åndsverkloven er i dag, kan en enkelt rettighetshaver stanse en helt ordinær utnyttelse av et verk, som også er ønsket av øvrige rettighetshavere, under henvisning til at utnyttelse uten vedkommendes samtykke er ulovlig og straffesanksjonert. Slike innsigelser er etter Kabel Norges erfaring ofte brukt som et middel til å fremtvinge et høyere økonomisk vederlag, også i situasjoner der bruken i seg selv er ønsket. Dette opplever Kabel Norge er misbruk av opphavsrett. EU-domstolen har i denne sammenheng gitt uttrykk for at opphavsrettens formål ikke er å sikre rettighetshaver et høyest mulig vederlag, men et rimelig vederlag.⁵
6. Når enerettigheter forvaltes kollektivt, settes alminnelige markedsmekanismer til side. Åndsverkloven bør innføre forpliktelser for kollektive forvaltningsorganisasjoner som begrenser adgangen til å misbruke dominerende forhandlingsposisjoner. Dette gjelder særlig dersom det innføres nye kollektive lisensieringsordninger. Slike forpliktelser bør blant annet omfatte kontraheringsplikt og plikt til å inngå lisensavtale på rimelige vilkår og basert på objektive kriterier. Kollektive forvaltningsorganisasjoner må pålegges å kun kreve vederlag som er rimelige i relasjon til den økonomiske

⁵ Forente saker C-403/08 og C-429/08 pkt 106-109

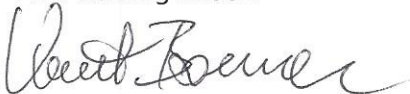

verdien av bruken av disse rettighetene i det kommersielle markedet de skal omsettes i, og kollektive forvaltningsorganisasjoner må pålegges å begrunne sine vederlagskrav.

Innholdsdistributører inntar en sentral rolle i bringe norsk innhold og norsk kultur ut til Norges befolkning. Kabel Norges medlemmer har et ønske om at deres tjenester skal formidle norsk kvalitetsinnhold. Det er etter Kabel Norges oppfatning avgjørende at det ikke etableres nye særnorske klareringsløsninger som i praksis fremmer produksjon og distribusjon av internasjonalt innhold på bekostning av norsk innhold.

Kabel Norge takker for anledningen til å få uttale seg. Kabel Norge står til disposisjon dersom departementet har spørsmål.

Med vennlig hilsen

Knut Børmer

Daglig leder

Kabel Norge

Postboks 77

1901 FETSUND

post@kabelnorge.no

www.kabelnorge.no